

NEKA PITANJA SVOJINSKE I UPRAVLJAČKE TRANSFORMACIJE JAVNIH PREDUZEĆA U CRNOJ GORI

Dragoljub Drašković

JEP "Elektroprivreda Crne Gore", Nikšić

Uvod

Donošenjem Zakona o svojinskoj i upravljačkoj transformaciji na području Republike Crne Gore uspostavljen je novi normativni režim u transformaciji društvenih preduzeća iz jednog svojinskog (društvenog) oblika u preduzeća sa različitim oblicima svojine.¹ Time su i na republičkom pravnom nivou stvorene normativne pretpostavke za sprovođenje suštinske reforme privrednog i pravnog sistema između ostalog i prestrukturisanjem preduzeća u društvenoj svojini u preduzeća sa mješovitim oblicima svojine.

Iz cjeline Zakona o svojinskoj i upravljačkoj transformaciji uočava se težnja zakonodavca da širokom primjenom Zakona obezbijedi sveobuhvatnost njegove primjene. Naime, Zakon se primjenjuje na preduzeća i druge subjekte sa društvenim kapitalom, a to su: društvena preduzeća, javna preduzeća sa društvenim kapitalom, zadruge i drugi privredni subjekti koji posluju sredstvima u društvenoj svojini. U Zakonu se, znači, polazi i od principa primjene Zakona na javna preduzeća i Preduzeća koja upravljaju dobrima od opšteg interesa. Ovdje će upravo biti riječi o primjeni i domašaju zakonskih rješenja na karakter i preobražaj svojinskih odnosa u javnim preduzećima.

1. Pravni status i organizovanje javnih preduzeća

Podnormiranost i nedovoljan tretman javnih preduzeća u Zakonu o preduzećima koji pitanju statusnog organizovanja ovih preduzeća posvećuje sasvim malo pažnje, pa i njihov pojam određuje posredno, nametnula je potrebu uređivanja statusnih aspekata organizovanja javnih preduzeća posebnim, specijalnim zakonima. U skladu sa odredbama Zakona o preduzećima pravni položaj javnih preduzeća u Crnoj Gori uređen je Zakonom o javnim preduzećima.² Ovaj Zakon sadrži opšte odredbe koje se primjenjuju na sva javna preduzeća, a zatim i posebno nastoji da uspostavi pravila i uslove organizovanja i upravljanja u javnim preduzećima sa isključivim ili pretežnim državnim kapitalom. Ovim Zakonom, kao zakonom sistemskog karaktera, uređuju se samo osnovna pitanja u vezi sa osnivanjem i pravnim statusom javnih preduzeća kao što su: osnove pravnog položaja javnih preduzeća, organizacija i poslovanje javnih preduzeća, upravljanje javnim preduzećima, raspodjela dobiti i upravljanje kapitalom.

¹ Zakon o svojinskoj i upravljačkoj transformaciji, "Sl. list. RCG", br. 2/92.

² Zakon o javnim preduzećima, "Sl. list SRCG", br. 6/91.

I Zakon o javnim preduzećima, kao i Zakon o preduzećima, u određivanju pojma javnog preduzeća polazi od djelatnosti tako da preduzeća koja obavljaju prevredne djelatnosti koje su nezamjenljiv uslov života i rada građana ili rada drugih preduzeća ili su neophodna za rad organa društveno-političkih zajednica osnivaju se i posluju kao javna preduzeća, u javnom interesu, u skladu sa ovim Zakonom i zakonima kojima se uređuju uslovi i način obavljanja tih djelatnosti (član 1. Zakona). Pri tom Zakon navodi privredne djelatnosti koje se smatraju djelatnostima od javnog interesa, a to su djelatnosti u oblasti infrastrukture, elektroprivreda, željeznički i PTT saobraćaj, radio-televizija, dnevni list "Pobjeda", korišćenje i upravljanje dobrima od opšteg interesa - vodoprivreda, morska dobra, putna privreda, šumarstvo, kao i komunalne i druge djelatnosti (član 2. stav 1. Zakona).

U pogledu oblika svojine nad sredstvima za rad Zakon o javnim preduzećima omogućava da se javna preduzeća mogu osnivati i poslovati u svim svojinskim oblicima (državnoj, društvenoj, privatnoj i drugim oblicima svojine). Međutim, bez obzira na oblik svojine uslovi koje preduzeće treba da ispunjava u vršenju djelatnosti propisuju se zakonom, od strane države. Upravo zbog značaja djelatnosti koju obavljaju javna preduzeća država je zainteresovana kako će se ona obavljati. Zato država propisuje i način ostvarivanja i zaštite posebnog društvenog interesa koji iz značaja te djelatnosti proističe.

S druge strane, tako određeni oblici svojine nad sredstvima kojima javna preduzeća posluju opredjeljuju i vrstu subjekata koji mogu osnivati takva preduzeća. Naime, osnivači javnih preduzeća, koji obezbjeđuju sredstva za osnivanje i rad ovih preduzeća, u skladu sa Zakonom o preduzećima, mogu biti pravna i fizička lica (član 24a, stav 1. Zakona). To znači može biti državna i druga pravna ili fizička lica. Vlasnici u preduzeću obavljaju svoja vlasnička ovlašćenja na način utvrđen zakonom, osnivačkim i drugim aktima. Naravno, zakonodavac je, polazeći od realnog očekivanja u osnivanju javnih preduzeća, posebnu pažnju posvetio uređivanju učešća države u upravljanju i poslovanju javnih preduzeća. Tako je u članu 7. Zakona rečeno da javnim preduzećima koja se osnivaju i posluju isključivo sredstvima u državnoj svojini upravlja država, u skladu sa zakonom. U javnim preduzećima koja se osnivaju i posluju u državnoj i društvenoj svojini država ostvaruje pravo upravljanja po osnovu učešća državnog kapitala u ukupnom kapitalu preduzeća. Ali i u javnim preduzećima koja se osnivaju i posluju u državnoj i društvenoj svojine kao i preduzećima u drugim oblicima svojine država obezbjeđuje zaštitu javnog interesa u skladu sa posebnim zakonom (član 7. stav 2. i 3.). To dalje znači da je veoma značajno uočiti razliku između položaja države u odnosu na javna preduzeća kada ona ima ulogu vlasnika - osnivača od položaja države u ulozi javno-pravnog subjekta koji, u ime društva, vrši kontrolu i nadzor nad ostvarivanjem javnog interesa iz djelatnosti javnih preduzeća, bez obzira u čijoj su svojini. U drugom slučaju država ima dvostruka ovlašćenja: svojinska, ali i javnopravna u vršenju kontrole i nadzora nad javnim preduzećima. Ako se to razlikovanje stalno nema na umu postoji

opasnost od izrođavanja javnog preduzeća u državno preduzeće iz perioda administrativnog upravljanja privredom.³

U skladu sa koncepcijom javnih preduzeća utvrđena je i struktura organa upravljanja u ovim preduzećima. Organi javnog preduzeća su upravni odbor i direktor. Ako se javno preduzeće-društvo organizuje kao dioničko društvo organizuje se i skupština (član 15. Zakona o javnim preduzećima). Organ upravljanja javnog preduzeća-društva je upravni odbor koji ima najmanje tri člana. Upravni odbor imenuje osnivač, odnosno vlasnici kapitala. Upravni odbor javnog preduzeća-društva čiji je osnivač država imenuje Vlada Crne Gore. Određeni broj članova upravnog odbora čine naučnici ili stručnjaci afirmisani u oblasti iz djelatnosti javnog preduzeća i predstavnici radnika preduzeća (član 16. Zakona). Kada je država osnivač javnog preduzeća-društva direktora imenuje i razrješava Vlada Crne Gore. Direktor predstavlja i zastupa javno preduzeće, organizuje i rukovodi procesom rada i vodi poslovanje javnog preduzeća.

Radi obezbjeđivanja zaštite javnog interesa u preduzećima koja se osnivaju i posluju isključivo sredstvima u državnoj svojini, odnosno koja se osnivaju i posluju sredstvima u državnoj i društvenoj svojini, Vlada Crne Gore daje saglasnost na statut javnog preduzeća, na statusne promjene, povećanje i smanjenje glavnice i na kriterijume za raspodjelu dobiti (član 24. Zakona). To znači da kada upravni odbor donese neki od ovih akata on se dostavlja Vladi na davanje saglasnosti. Tek kada Vlada da saglasnost na akt u pitanju on se smatra donesenim i može proizvoditi pravno dejstvo.

Osim toga, država uređuje ostvarivanje javnog interesa u javnim preduzećima i ustanovama čiji je ona osnivač, odnosno ukoliko posluju sredstvima u državnoj svojini, u skladu sa posebnim zakonom.⁴ Zakonom je propisano kada se smatra da su nastupili poremećaji u poslovanju, odnosno da se u javnim preduzećima i ustanovama ne ostvaruje javni interes. U tim slučajevima Vlada Republike Crne Gore može preduzeti sljedeće mjere: naložiti isporuku proizvoda ili vršenje propisane djelatnosti saglasno zakonu ili aktu o osnivanju, naložiti radno angažovnije radnika u skladu sa zakonom, ograničiti pravni promet djelova javnih preduzeća i ustanova, izvršiti promjene unutrašnje organizacije, razriješiti direktora i raspustiti upravni odbor. Vrsta mjere koja se primjenjuje i njeno trajanje treba da osiguraju nesmetano obavljanje djelatnosti preduzeća, a time i ostvarivanje javnog interesa u javnom preduzeću i ustanovi. No, obzirom da su javna preduzeća i ustanove čiji je država osnivač, kao što je rečeno, samo jedan dio javnih preduzeća i ustanova, to bi trebalo na isti način urediti ostvarivanje javnog interesa u javnim preduzećima i ustanovama čiji je osnivač fizičko ili drugo pravno lice i u svim ostalim, nezavisno od toga ko je njihov osnivač i u kojem su svojinskom obliku.

U skladu sa Zakonom o javnim preduzećima posebnim zakonima o osnivanju javnih preduzeća osnovana su javna preduzeća za pojedine privredne djelatnosti.

³ dr Vladimir Jovanović, Država i javna preduzeća, "Pravni život", Beograd, br. 5-6/92. str. 595.

⁴ Zakon o ostvarivanju javnog interesa u javnim preduzećima i ustanovama, "Sl. list SRCG", br. 13/91.

Time je sa stanovišta zakonskog uređenja ove materije zaokružen normativni okvir poslovanja javnih preduzeća. Tako je Zakonom o energetici⁵ osnovano Javno elektroprivredno preduzeće koje se osniva za teritoriju Republike za proizvodnju, prenos, nabavku i distribuciju električne energije (član 13. stav 1. Zakona). Tim Zakonom elektroprivredna djelatnost je proglašena djelatnošću od posebnog interesa, kao nezamjenljiv uslov života i rada građana, rada preduzeća, organizacija i zajednica (član 6. stav 1. Zakona). Upravo zbog toga država u toj djelatnosti osniva javno preduzeće i zakonom utvrđuje način ostvarivanja tog posebnog društvenog interesa.

2. Neka pitanja i dileme o transformaciji javnog elektroprivrednog preduzeća "Elektroprivreda Crne Gore" Nikšić

Zakon o svojinskoj i upravljačkoj transformaciji, kao što je rečeno, predvidio je da se odredbe ovog Zakona primjenjuju i na javna preduzeća i preduzeća koja upravljaju dobrima od opšteg interesa, ako posebnim zakonom nije drugačije određeno (član 7. stav 1.). Time je stvoren osnov po kome će se transformacija ovih preduzeća sprovesti. Sam proces transformacije javnih preduzeća vršiće se na način kojim se uređuje pitanje transformacije društvenih preduzeća i preduzeća u mješovitoj ili privatnoj svojini. Ali time još uvijek ništa nije riješeno, već se ek otvaraju pitanja. Naime, za sada nije donesen poseban zakon koji bi regulisao transformaciju javnih preduzeća, što bi onda podrazumijevalo primjenu Zakona o svojinskoj i upravljačkoj transformaciji. Ali, ničim nije učinjeno izvjesnim da se takav zakon neće donijeti, niti je isključeno da će se on ipak donijeti. A to znači da ako poznati vlasnik Elektroprivrede kao javnog preduzeća čiji ukupni kapital treba da dobije poznatog vlasnika - bude država, na osnovu posebnog zakona (veza član 7. stav 1. i član 47. Zakona o svojinskoj i upravljačkoj transformaciji) ili u većem dijelu društvenog kapitala preduzeća, onda i posao na svojinskoj i upravljačkoj transformaciji preduzeća može da se pokaže suvišnim, preuranjenim ili bi morao da bude orijentisan u sasvim drugom pravcu. Realno je postaviti pitanje da li bi postupak transformacije na ovaj način omogućio preduzeću da ispuni zakonsku obavezu svojinske transformacije. Drugim riječima, pitanje svojinske i upravljačke transformacije javnih preduzeća u Crnoj Gori još uvijek nije ozbiljno stavljeno na dnevni red. Stoga se može reći da na tom području u Crnoj Gori nema nikakvog iskustva. Normalno je da preduzeća kao što su Elektroprivreda, PTT saobraćaj, Željeznica i sl. budu u domenu posebnog društvenog kapitala kojim upravljaju. Zbog toga je normalno očekivati državnu intervenciju kod transformacije društvenog kapitala u ovim djelatnosima.

Osim toga, može se postaviti i pitanje da li preduzeća koja upravljaju dobrima od opšteg interesa mogu da se pretvaraju u mješovita ili privatna preduzeća do donošenja posebnog zakona kojim bi se uredilo koja su to prirodna bogatstva i dobra od opšteg interesa koja se smatraju državnom svojinom, uredila zaštita, korišćenje i unapređivanje dobara od opšteg interesa i utvrdili uslovi pod kojima se ta dobra, odnosno sredstva mogu pretvarati u druge oblike svojine.

U takvim okolnostima otpočeo je proces svojinskog, organizacionog, kadrovskog, proizvodnog i dr. restrukturisanja Javnog elektroprivrednog preduzeća "Elektroprivreda

⁵ Zakon o energetici, "Sl. list SRCG", br. 16/90. i 13/91.

Crne Gore". Transformacija preduzeća odvija se na način, po redosljedu aktivnosti i uz angažovanje subjekata iz preduzeća, kao i nadležnih državnih organa i institucija van sastava preduzeća, kako je to Zakonom predviđeno za transformaciju društvenih preduzeća uopšte. U skladu sa tim od strane Upravnog odbora dana 1. X 1992. godine je usvojena Odluka o pokretanju postupka svojinske i upravljačke transformacije preduzeća i određivanja nosioca poslova. Odluka polazi od poslova koji imaju karakter pripremnih radnji u postupku svojinske i upravljačke transformacije, čija je obavljanje pretpostavka i garancija sveobuhvatnog sagledavanja ove problematike, kao i osnova sa koje se polazi u daljim aktivnostima. Radi se o pribavljanju i sređivanju tehničko-tehnološke dokumentacije preduzeća, proizvodnih, prenosnih i distributivnih objekata i postrojenja, kao i dokumentacije pripremljene za izgradnju novih elektroenergetskih objekata, sređivanju materijano-knjigovodstvene i finansijske dokumentacije, provjeri popisa sredstava preduzeća, sređivanju dokumentacije o potraživanjima i dugovanjima, utvrđivanju pokretne i nepokretne imovine na osnovu stvarnog stanja i raspoložive i u postupku pripreme pribavljene dokumentacije. Ove pripremnne radnje već su obavljene od strane stručnih službi pojedinih sektora preduzeća.

Druga faza aktivnosti na transformaciji preduzeća je procjena vrijednosti preduzeća koja treba da omogući realno utvrđivanje vrijednosti cjelokupne imovine preduzeća prema tržišnoj vrijednosti društvenog kapitala, korišćenjem određenih metoda procjene na utvrđeni datum. Pri tome je orijentacija da procjenu vrijednosti preduzeća je procjena vrijednosti preduzeća koja treba da omogući realno utvrđivanje vrijednosti cjelokupne imovine preduzeća prema tržišnoj vrijednosti društvenog kapitala, korišćenjem određenih metoda procjene na utvrđeni datum. Pri tom je orijentacija da procjenu vrijednosti preduzeća izvrši samo preduzeće preko komisije za procjenu vrijednosti preduzeća i posebnih procjenitelja u preduzeću koje imenuje komisija za procjenu vrijednosti preduzeća.⁶

Računa se, naravno, na korišćenje konsultantskih usluga Agencije Crne Gore za prestrukturisanje privrede i strana ulaganja ili drugih stručnih organizacija i institucija.⁷

Uporedo sa poslovima na procjeni vrijednosti preduzeća radi se i Program transformacije preduzeća kao obavezni akt u postupku transformacije. Programom će se dati opšti podaci o preduzeću (firmi i sjedištu, istorijatu i statusnim promjenama, djelatnosti preduzeća, njegovoj postojećoj organizaciji i dr.), utvrditi ciljevi transformacije preduzeća, eventualne organizacione promjene, segmentacija preduzeća ili davanje u zakup ili lizing neprofitabilnih djelova, izbor pravnih oblika organizacije preduzeća, te jedan ili više modela svojinske i upravljačke transformacije, zavisno od opredjeljenja. U Programu će biti navedene sve aktivnosti na transformaciji prema određenom redosljedu, nosiocima

⁶ Naime, ima se u vidu da se djelatnost preduzeća obavlja na teritoriji cijele republike, da se imovina preduzeća nalazi u djelovima preduzeća (a ne koncentrisana u jednom krugu), obimnost posla na procjeni, kao i ocjena da je racionalnije, efikasnije i ekonomičnije ovaj posao obaviti istovremenim angažovanjem stručnih službi i radnih ekipa u djelovima preduzeća nego njegovim povjeravanjem nekoj organizaciji kojoj bi trebalo više vremena, a opet uz angažovanje stručnih radnika iz preduzeća.

⁷ Naime, sprovođenje odredbi Zakona o svojinskoj i upravljačkoj transformaciji, posebno onih o vrednovanju kapitala, od posebnog je značaja za Republiku, zbog čega je Zakonom o Agenciji Crne Gore za prestrukturisanje privrede i strana ulaganja "Sl. list SRCG", br. 25/91.) formirana posebna agencija koja treba da prati i kontoliše sprovođenje ovog procesa.

poslova i rokovima (pristupanje procjeni, pribavljanje prethodnog mišljenja Agencija na izvršenu procjenu, određenje ciljeva i modela transformacije, anketiranje zaposlenih o namjeravanom otkupu dionica, donošenje odluke o izdavanju dionica i sprovođenje upisa, donošenje odluke o transformaciji preduzeća, pribavljanje rješenja o saglasnosti Agencije za transformaciju i dr.)

Posebno značajno poglavlje Programa transformacije preduzeća su ciljevi i osnova opredjeljenja transformacije preduzeća. Pri tome će osnovni ciljevi transformacije preduzeća biti: tehničko-tehnološko unapređenje elektroprivredne djelatnosti, ekonomsko-finansijska konsolidacija preduzeća, usaglašavanje organizacije preduzeća sa propisima, pribavljanje dodatnog kapitala - dokapitalizacija. Osnovna opredjeljenja transformacije preduzeća su: svojinska transformacija preduzeća, upravljačka transformacija preduzeća, finansijska transformacija preduzeća, tehničko-tehnološka transformacija preduzeća. Namjeravane organizacione promjene preduzeća su segmentacija preduzeća ili transformacija u jedan ili više organizacionih oblika uz zadržavanje javnopravnog karaktera, jedinstvenosti, kompleksnosti i homogenosti - holding preduzeće. Pravni oblik organizacije preduzeća je opredjeljenje da se Javno elektroprivredno preduzeće "Elektroprivreda Crne Gore" transformiše u Javno preduzeće "Elektroprivreda Crne Gore" D.D. (dioničko društvo u mješovitoj svojini).

Što se tiče modela transformacije preduzeća opredjeljenje je sljedeće: identifikacija državnog kapitala; izdavanje i prodaja dionica ili udjela radi povećanja kapitala pod povlašćenim uslovima; ulaganje kapitala domaćih ili stranih fizičkih ili pravnih lica u preduzeće; pretvaranje potraživanja Republike Crne Gore prema preduzeću u trajni ulog (po osnovu otkupljenog finansijskog i komercijalnog ino kredita); prenos dionica ili udjela republičkom Fondu za razvoj, penzionim i drugim fondovima.

Identifikacija državnog kapitala u preduzeću jedan je od modela svojinske i upravljačke transformacije koji može dovesti do potpune transformacije preduzeća, ako izostanu ostali modeli transformacije. Sam pojam identifikacije državnog kapitala u preduzećima podrazumijeva utvrđivanje iznosa državnog kapitala u preduzećima podrazumijeva utvrđivanje iznosa državnog kapitala i način njegovog iskazivanja u poslovnim knjigama preduzeća. Identifikacija državnog kapitala u preduzeću i ustanovi koja se organizuje u javno preduzeće uređena je na potpun način Zakonom o svojinskoj i upravljačkoj transformaciji (član 47. Zakona). Jer, identifikacija državnog kapitala koji postoji pored anonimnog društvenog kapitala u preduzeću vezana je prije svega za javna preduzeća. Naime, izmjenama i dopunama Zakona o preduzećima desile su se krupne promjene u organizaciji i poslovanju javnih preduzeća, jer je članom 196b, stav 3. predviđeno da se kapital, u srazmjeri sa čijom visinom učestvuje društveno-politička zajednica u upravljanju javnim preduzećem, smatra državnom svojinom. Kod identifikacije državnog kapitala u preduzeću polazi se od načina njegovog stvaranja i kao državni kapital se smatra kapital koji je nastao ulaganjem države (član 47. stav 1. Zakona). Državnim kapitalom u društvenom preduzeću smatraju se naročito: sredstva bivših republičkih investicionih fondova, sredstva Fonda za razvoj, namjenska sredstva data iz budžeta ili usmjerena sredstva po osnovu doprinosa koje su plaćali svi građani ili preduzeća republike, odnosno opštine.

Zakonom je predviđeno da identifikaciju državnog kapitala vrši Služba društvenog knjigovodstva u Republici Crnoj Gori, u postupku procjene vrijednosti preduzeća. Vlada Republike Crnoj Gori ovlašćena je da svojim aktom utvrdi postupak za identifikaciju

državnog kapitala. Vlada je to učinila i donijela Uredbu o postupku za identifikaciju državnog kapitala u preduzećima.⁸ Uredbom se, u stvari, utvrđuje postupak za identifikaciju državnog kapitala u preduzećima od strane Službe društvenog knjigovodstva.

Identifikacija državnog kapitala se odvija na tri nivoa od kojih svaki ima svoja ovlašćenja i zadatke. Poslovna banka "Montenegro-banka" - Podgorica, Narodna banka Crne Gore, Fond za otkanjanje posljedica zemljotresa, kao i nadležni organi za budžet Republike i opštine dužni su da utvrde tačan iznos državnog kapitala po godinama ulaganja i osnovima njegovog nastanka i tako ovjerenu knjigovodstvenu ispravu dostave preduzeću i Službi društvenog knjigovodstva. Preduzeće je dužno da u postupku procjene vrijednosti uzme u obzir iznos državnog kapitala koji je sadržan u knjigovodstvenim ispravama dobijenim od zaduženih organizacija i to po godinama i da izvrši revalorizaciju tih ulaganja prema rastu cijene na malo na bazi zvaničnih statističkih podataka. Poslije izvršene revalorizacije sredstava po godinama i po mjesecima preduzeće vrši knjiženje ove obaveze u analitičkoj knjigovodstvenoj evidenciji. Utvrđeni iznos državnog kapitala izuzima se iz dalje svojinske transformacije i prenosi na Fond za razvoj republike i druge fondove ili se zadržava kao dionički kapital u dioničkom društvu.

Nakon izvršene identifikacije državnog kapitala i njegovog knjiženja u knjigovodstvu preduzeća preduzeće će podnijeti zahtjev Službi društvenog knjigovodstva da izvrši službenu identifikaciju državnog kapitala i da o tome izda odgovarajuću ispravu. Služba društvenog knjigovodstva utvrđuje ispravnost i zakonitost identifikacije državnog kapitala i o tome sastavlja zapisnik na osnovu kojeg se izdaje potvrda o visini utvrđenog državnog kapitala preduzeća na određeni dan.

Nosilac poslova na identifikaciji državnog kapitala u Javnom elektroprivrednom preduzeću su stručne službe Sektora za ekonomske poslove koje moraju sprovesti ažuran i dokumentovan postupak, u saradnji sa nadležnim državnim organima. Pri tome će se koristiti i rješenja Zakona o računovodstvu u pogledu iskazivanja i knjiženja državnog kapitala, kao i Zakona o hartijama od vrijednosti pošto se za korišćenje državnog kapitala izdaju dionice ili potvrde o udjelu odgovarajućem fondu ili drugom zakonom određenom organu, u skladu sa Programom svojinske i upravljačke transformacije.

Srazmjerno utvrđenom ulaganju države (identifikovanom državnim kapitalu) u ukupnom kapitalu preduzeća, država, odnosno republika ili opština učestvovalaće po osnovu dionica ili udjela u upravljanju i dobiti preduzeća.

Preostali dio društvenog kapitala u preduzeću kome identifikacijom državnog kapitala ne bude određen vlasnik transformisaće se po nekom od drugih modela, kako je to naprijed rečeno.

⁸ Uredba o postupku za identifikaciju državnog kapitala u preduzećima, "Sl. list Republike Crne Gore", br. 22/92. Uredbom je ovlašćen generalni direktor Službe društvenog knjigovodstva da donese operativno uputstvo za sprovođenje ove uredbe, obzirom da su Zakon i Uredba samo načelno utvrdili identifikaciju državnog kapitala. Generalni direktor Službe društvenog knjigovodstva je to učinio donošenjem Uputstva za sprovođenje Uredbe o postupku za identifikaciju državnog kapitala u preduzećima, "Sl. list Republike Crne Gore", br. 27/92.

Zaključak

Transformacija društvene svojine kao osnove takozvane dogovorne ekonomije nametnula je i pitanje statusnog oblika organizovanja i svojine na sredstvima rada javnih preduzeća i posebno njihove transformacije. Oblik organizacije ovih preduzeća mora biti u skladu sa njihovim ulogom i funkcijom i posebno ciljem njihovog osnivanja, pri čemu se mora imati u vidu javni interes u urednom i neprekidnom vršenju djelatnosti od posebnog društvenog interesa u tim preduzećima. Nesumnjivo je da će svojinska transformacija ovih preduzeća obezbijediti državi dominantan svojinski odnos u njima. No, realno je očekivati da će doći do usavršavanja odredbi postojećeg Zakona o transformaciji javnih preduzeća ili pak do donošenja posebnog zakona kojim bi se uredila transformacija ovih preduzeća. Jer, postojeća regulativa transformacije ovih preduzeća ne pruža dovoljno normativnih uslova za formiranje prvih iskustava na tom području.

SOME QUESTIONS ON THE TRANSFORMATION OF OWNERSHIP AND MANAGEMENT OF PUBLIC ENTERPRISES IN MONTENEGRO

Summary

The present status of legislature and practice in the transformation of ownership and management of public enterprises in Montenegro is considered. It is stated that there are no legal prerequisites for transformation of public enterprises. Namely, the Law on Transformation of Ownership and Management is to be applied to public enterprises provided that transformation of such enterprises is not otherwise regulated through a special law; such a special law has not been passed as yet and it is not certain whether or when it will be passed. Consequently the results of transformation of public enterprises are insignificant. The analysis of the transformation of the Public Electricity Enterprise "Elektroprivreda Crne Gore" is among the first experiences in the field. It is concluded that the organization of such enterprises, due to the activities of exceptional social interest they perform and to the large volume of socially owned capital they control, must be in accordance with their role, function and scope. Therefore it is reasonable to expect state intervention in the process of transformation of socially owned capital used in such enterprises, in the form of improved provisions of the existing Law or in the form of a special law to regulate the transformation of that type of enterprises.